

УДК 159.9+37.01(063)
ББК 88.0+74.0я43
Р 68

Р 68 **Роль і місце психології і педагогіки у формуванні сучасної особистості:** Збірник тез міжнародної науково-практичної конференції: (м. Харків, Україна, 13-14 січня 2017 р.). – Харків: Східноукраїнська організація «Центр педагогічних досліджень», 2017. – 100 с.

Усі матеріали подаються в авторській редакції.

УДК 159.9+37.01(063)
ББК 88.0+74.0я43

© Автори статей, 2017
© Східноукраїнська організація «Центр педагогічних досліджень», 2017

ЗМІСТ

НАПРЯМ 1. ТРАДИЦІЙНІ ТА ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ

РОЛЬ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
У СТРУКТУРІ БЕЗПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ

Давидов П. Г.6

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА
ПІД ЧАС ТРЕНІНГОВОГО НАВЧАННЯ

Іпполітова І. Я.11

НАПРЯМ 2. СИСТЕМА ОСВІТИ В УКРАЇНІ, ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ

ПРОГРАМОВО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ІГРОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ:
ТРАНСФОРМАЦІЇ ПОЧАТКУ ХХІ СТ.

Довбня С. О., Лесик В. В.16

НАПРЯМ 3. ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

ФОРМУВАННЯ ІНСТИТУТУ МЕДИКО-СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ
І ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ

Данко Д. В.21

ФОРМИ І МЕТОДИ ПОЗААУДИТОРНОЇ РОБОТИ
У ФОРМУВАННІ МОРАЛЬНО-ЕСТЕТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ
СТУДЕНТІВ ТЕХНІЧНИХ КОЛЕДЖІВ

Жученко Є. В.24

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ
ДО МІЖКУЛЬТУРНОГО СПІЛКУВАННЯ

Козубовський Р. В.29

КРИТЕРІЇ, ПОКАЗНИКИ ТА РІВНІ
ПРОФЕСІЙНОГО САМОВДОСКОНАЛЕННЯ КЕРІВНИКІВ
ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Купрісвич В. О.33

ФОРМУВАННЯ СТРУКТУРИ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
МАЙБУТНІХ ЗУБНИХ ГІГІЄНІСТІВ

Лисиця Д. Л.38

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ
ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Повідайчик О. С.42

Література:

1. Бэлэ, К. Связь университета с промышленностью: обобщение опыта Румынии / К. Бэлэ // Высшее образование в Европе. – 1983. – Т. VIII. – № 4. – С. 18-26.
2. Венгер, Дьордь Педагогическое образование / Дьордь Венгер. – Ровно: Издательство: Международный экономико-гуманитарный университет им. академика Степана Дем'янчука, 2007. – 220 с.
3. Джусенбаев Ш.Д. Научные основы развития высшего образования в современном мире. Дис.... д-ра. пед. наук. 13.00.01 –Бишкек., 1997. – 333 с.
4. Закон об образовании и воспитании № 28/178 // Официал. бюллетень СРР. – 1978. Т. XIV. – № 113. – Ч.1. – С. 1–20.
5. Матлица М. Вхождение стран Черноморского региона в Европейское пространство высшего образования / М. Матлица // Внешние аспекты Болонского процесса: высшее образование Юго-Восточной Европы и европейское пространство высшего образования в глобализованном мире // Выс. образование за рубежом. – 2007. – № 6 – С. 38–52.
6. Вища педагогічна освіта в країнах Чорноморського регіону: історія і сучасність: монографія / С.В. Сапожников. – Дніпропетровськ : Інновація 2013. – 480 с.
7. Чисельність населення Румунської Республіки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://countrymeters.info/ru/Romania>.

НАПРЯМ 5. ЗАГАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ, ІСТОРІЯ ПСИХОЛОГІЇ ТА ПСИХОЛОГІЯ ОСОБИСТОСТІ

ПРОБЛЕМА ОСОБИСТІСНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ В ЮНОСТІ

Моргун А. В.

кандидат філологічних наук, доцент

Білаш О. В.

магістр психології

**Мукачівський державний університет
м. Мукачево, Закарпатська область, Україна**

Важливу роль в житті людини, в розвитку її особистості відіграють такі чинники, як життєві цілі, уявлення про майбутнє, воля, самоставлення, самовідношення, самоповага, самодисципліна та інші загальнолюдські й особисті цінності. Людина завжди до чогось прагне, вона живе нормально та цілком природно, коли зорієнтована на певну мету. Коли людина діє цілеспрямовано, вона зазвичай відчуває себе порівняно щасливою. Стан щастя і є ознакою нормальної, природної життєдіяльності і розвитку особистості.

Визначення себе та своїх власних життєвих цілей – це лише крок на шляху до успішності в майбутньому. Тому спочатку слід зрозуміти, якими є наші життєві цілі, чого ми хочемо від себе, від суспільства, тобто що маємо и чого бажаємо досягти. Потрібно навчитися користуватися усіма своїми природними й набутими якостями для того, щоб досягати своїх цілей, не завдаючи шкоди іншим.

Часто можна почути, скарги людей на те, що за час поки вони домагались кар'єрних успіхів, розгубили друзів, у них змінилися стосунки в сім'ї тощо. Деякі скаржаться на те, що віддали багато сил сім'ї, дітям але не побудували власну кар'єру. Це і є життєво важливими рішеннями від яких залежить задоволеність результатами. Особистість повинна усвідомлювати свої власні потреби і цінності та співвідносити їх з суспільними. Усвідомивши це, людині легше накреслити власні конкретні цілі і, виходячи з них, визначити, що необхідно змінити у своїй поведінці, а також яким чином домогтися поставленої мети.

Особистісне самовизначення є основним новоутворенням ранньої юності, яке визначає всі інші види самовизначення юнаків і дівчат. Визначальну роль в особистісному самовизначенні на цьому етапі відіграє самосвідомість, яка виступає основою побудови відносини особистості до себе і взаємодії з іншими людьми [1].

Соціальне самовизначення і самопошук невід'ємно пов'язані з формуванням особистого світогляду. Світогляд – це загальний погляд на світ в цілому, цілісна система уявлень про загальні засади і принципи людського буття, життєвий досвід людини, сума всіх її знань, вмінь, навичок, прагнень, як реальних, так і уявних. Світогляд формується під час засвоєння певної кількості інформації і знань, на підставі отриманого індивідом досвіду, в тому числі і соціального.

Саме юність розглядається як вирішальний етап становлення людського світогляду. Його формування залежить від здатності людини до абстрактного теоретичного мислення, без чого дуже важко скласти розрізнені спеціальні знання в єдину систему цінностей. Це ніби система переконань, що виражають відношення до себе, інших людей, світу, головні ціннісні орієнтації людини, усвідомлення себе частиною соціального цілого, процес прийняття або відхилення принципів, правил суспільства з перетворенням прийнятих в особистісні [4].

Саме в юнацькому віці на підставі зміцнення власної системи цінностей формується емоційно-ціннісне ставлення до себе, тобто така самооцінка, яка починає контролювати відповідність поведінки, власних поглядів і переконань, результатів діяльності.

Перехід від приватних самооцінок до загальної, цілісної (зміна підстав) системи створює умови для формування власного ставлення до себе, досить автономного від ставлення і оцінок оточуючих, приватних успіхів і невдач, різного роду ситуативних впливів і т.п. Важливо відзначити, що провідним виявляється не оцінка окремих якостей особистості а деяке загальне, цілісне «прийняття себе», «самоповага».

Особливу роль у формуванні самосвідомості та світогляду людини займають воля і самоконтроль, тобто здатність людини усвідомлювати та направляти свої бажання і дії, узгоджуючи їх зі своїми власними та соціальними цінностями. Контроль є одним з порівняно досконалих механізмів регуляції когнітивних психічних процесів. Він обумовлює

відносини суб'єктів із середовищем таким чином, що враховуються і об'єктивні якості стимуляції, і потреби індивіда.

Найважливішими психологічними умовами виникнення і розвитку самовизначення юнаків є їх ціннісні орієнтації, а становлення особистісного самовизначення відбувається в результаті складної взаємодії зовнішніх і внутрішніх факторів розвитку. При цьому важливим є вплив соціальних факторів, перш за все специфіка соціокультурних умов життя. Переплітаючись в комплексі психологічних особливостей юнаків (мотиви, інтереси, досвід і ін.) вони проявляються через особливості їх ставлення до себе, до власної діяльності, поведінки і взаємодії з іншими.

Юнацтво, як особлива соціальна група, постійно знаходиться у фокусі досліджень психологів, соціологів. Ця соціальна група є чутливим індикатором змін, що відбуваються, і визначає потенціал розвитку суспільства в цілому.

Період юності – це період освоєння нових «дорослих» форм поведінки, адаптації до нових соціальних функцій і ролей через певну кризу свого розвитку. Перехід до дорослого життя, як і будь-який інший перехідний період, містить у собі внутрішні протиріччя, пов'язані з особливостями розвитку особистості. З одного боку, юнаки набувають статусу дорослої людини, але з іншого боку бути дорослими їм ще треба навчитись. «Дорослі» ролі юнаками приймаються не відразу: в одних випадках юнаки поводяться та діють як дорослі, в інших – ще як діти. Саме у цьому віці проявляється різний рівень відповідальності та стабільності поведінки залежно від ситуації. Юнаки намагаються всіляко підкреслити свою самостійність у виборі і прийнятті рішень, однак саме цей вибір часто здійснюють імпульсивно, під впливом обставин, а процес прийняття рішень зазнає частих змін.

А.В. Мудрик писав, що в ранній юності «виникає необхідність розглянути і оцінити можливі альтернативи – головним чином в сфері визначення своїх ціннісних орієнтацій, своєї життєвої позиції...

Юнак, який має досвід любові, милосердя, пізнав радість учнівства легше вибере і надалі шлях Добра, ніж ті, які такого досвід не мають. Цей процес протікає під великим впливом тих ціннісних орієнтацій, які склалися у людини до ранньої юності» [2, с. 62-63].

Період юнацтва насичений досягненнями, розчаруваннями, ризикованими експериментами та безвідповідальними вчинками. Юнакам важко дати точну

оцінку своїм бажанням і діям, тому що в них ще не має попереднього досвіду самостійного дорослого життя і тому їм не має з чим зрівнювати. Вони намагаються відчувати життя, дружити, любити, втрачати, досягати бажаного, займати певну позицію у колективі, виконувати певну соціальну роль, і разом з тим, вони ніби виміряють та пізнають себе.

Низький рівень юнацького особистісного самовизначення тягне за собою відсутність інтересу до сенсу життя, наявність смислових установок лише на отримання задоволення від життя, невизначеність образу майбутнього, низький рівень рефлексії, гедонізм ціннісних орієнтацій.

Дослідження ціннісних орієнтацій, життєвих пріоритетів, здатності до самоконтролю, самодисципліни, здатності відповідального відношення до майбутнього у сучасного підростаючого покоління є актуальним, оскільки дають можливість з'ясувати ступінь адаптації юнаків до нових соціальних умов та їх інноваційний потенціал. Від того, який ціннісний фундамент, соціальна культура та відповідальність будуть сформовані у підростаючого покоління, залежить розвиток суспільства в майбутньому [3].

Сьогодні, як ніколи, актуалізується питання про вплив сім'ї та соціуму на формування світогляду та відповідальності, навчання, виховання та перевиховання юнаків в умовах швидкого розвитку суспільства та технологій.

Соціально сім'я завжди була і залишається для дитини тим осередком, з яким вона ідентифікує себе, створює і зберігає прийняті в ньому погляди, установки, звичаї, зразки поведінки та спілкування.

Під впливом способу життя в сім'ї, батьківських оцінок і установок розвиваються початкові уявлення дитини про себе, про світ, про своє майбутнє, формуються життєві плани, установки, потреби, цілі. Адекватність і позитивний характер батьківських оцінок і очікувань, як основних компонентів батьківської установки, є умовою успішної ідентифікації та особистісного самовизначення [1].

І навпаки, сімейні проблеми, крах батьківських очікувань, незадоволеність батьківських амбіцій, які проявляються в суперечливості і негативному характері батьківських оцінок і відносин, деформують і гальмують процес ідентифікації в ранній юності.

Стан розвитку нашого суспільства на даний час висуває проблему якості життя як одного з пріоритетних напрямків дослідження економічної свідомості людей. Уявлення про благополуччя сучасної людини не тільки

ґрунтуються на певному рівні матеріального добробуту, а й мають на увазі деяку ієрархію життєвих цінностей особистості, що розділяється членами її соціальної групи.

Зміни, що відбуваються в політичній, економічній, духовній сферах суспільства в останнє десятиріччя, тягнуть за собою радикальні зміни в психології особистості, ціннісних орієнтаціях, в формуванні світогляду, самосвідомості і, звісно ж, у вчинках людей. Більшою мірою ці процеси відбиваються на формуванні структури цінностей підростаючого покоління, так як ціннісні пріоритети, що формуються в даний час, стають основою формування нової соціальної структури суспільства.

Література:

1. Войцеховський К. *Розвиток особистості і цінності.* / К. Войцеховський // *Моральні цінності і особистість.* – М.: 2004. – 247 с.
2. Мудрик А.В. *Время поисков и решений, или старшеклассникам о них самих* / А.В.Мудрик // *Книга для учащихся.* – М. Просвещение 1990. – 192с.
3. Райс Ф. *Психология подросткового и юношеского возраста* / Ф.Райс. – СПб.: Питер, 2000. – 624 с.
4. Эриксон Э. *Идентичность: юность и кризис* / Э.Эриксон ; пер. С англ. – М.: издательская группа «Прогресс», 1996. – 344с.